

7

Una base econòmica sòlida

Joan B. Casas

@JoanBCasas

Economista i doctor en economia financera i comptabilitat

Degà Col·legi d' Economistes (2008-2018)

Auditor

Autor: "Direcció i estratègia. Notes per una direcció empresarial de futur"

"EURAM: centre o perifèria? Una perspectiva econòmica"

Coautor: "Manual de Auditoria del Sector Público"

La competitivitat d'una economia depèn essencialment de la solidesa, diversificació i capacitat d'adaptació dels seus sectors econòmics, factors tots ells presents, en diferent grau, en l'estructura econòmica catalana. La base econòmica és, doncs, sòlida, però no és menys cert que mantenir la capacitat competitiva obliga a una permanent adaptació a l'allau d'innovacions disruptives, especialment tecnològiques, que sacsegen regularment els mercats.

En aquest context, les forteses i les febleses de l'economia catalana es podrien resumir:

- 1) Catalunya és un referent internacional en l'àmbit del turisme i de l'oci, amb unes xifres sectorials que ens situen en una posició clara de lideratge. Els avantatges competitius de l'oferta són innegables i, per tant, amb les polítiques adequades aquest sector ha de contribuir també en el futur a consolidar la solidesa de l'economia catalana. El fet de reconèixer els importants actius del sector no ens ha de permetre ignorar les seves febleses. En concret, les externalitats negatives (costos que suporta la societat) de la massificació, el risc de deteriorament de la imatge a nivell internacional i, finalment i a diferència del que es dona ara, un sector eficient i integrat en una societat i economia modernes ha de generar uns llocs de treball professionalitzats, estables i amb retribucions dignes.

El sector compta també amb un actiu molt important com és la ciutat de Barcelona, la potència de la qual la converteix en un factor essencial i indèstriable de l'èxit del sector.

Al costat de la seva innegable atracció turística, Barcelona s'ha situat al primer lloc mundial en congressos i reunions professionals (dades de l'Associació

“Els resultats del model de benestar a Catalunya són equiparables als obtinguts en els països més desenvolupats del nostre entorn, tot i dedicar-hi menys recursos i haver sofert reduccions importants com a conseqüència dels ajustos pressupostaris derivats de la crisi.”

Internacional de Congressos i Convencions) per davant de ciutats com París, Viena o Berlín. Sense oblidar el conegudíssim Mobile World Congress, ha estat la seu de congressos de gran prestigi com l'europeu de Cardiologia o del de Bioquímica i Biologia Molecular en l'àmbit de la medicina avançada i del de SAP i World Routes en l'àmbit tecnològic.

The World's Best Cities (elaborat per la consultora Resonance Consultancy) reforça aquesta posició de Barcelona i la situa entre les 10 ciutats més atractives i destacables del món.

Aquesta rellevant posició obliga a una diagnosi permanent dels costos de les externalitats esmentades que permeti evitar tots aquells aspectes que poden malmetre la seva imatge i atractiu internacional.

- 2) Catalunya es va incorporar aviat a la revolució industrial. Des de llavors hem estat en una economia de base industrial transformadora i manufacturera i, tot i que els efectes de la darrera crisi han fet disminuir el seu pes directe, encara avui la seva participació en el PIB (del 20 %) ens reflecteix una economia industrialitzada. Les economies industrials generen llocs de treball qualificats, impulsen els serveis i són les causants de la majoria de les innovacions que milloren la nostra qualitat de vida. El sector català ha de continuar la seva internacionalització i obertura (prop de 18.000 empreses exporten avui regularment) i ha d'incrementar la dimensió de les seves empreses, però parteix d'una estructura diversificada, amb sectors i clústers oberts i competitius (automòbil, agroalimentari, químic, moda,...) que justifica una aposta decidida pel sector.

Aquesta aposta sembla ben clara, si analitzem l'evolució de la inversió estrangera, reflectida en una presència d'empreses amb capital majoritàriament forà de prop de 8.700 (Directori d'empreses estrangeres a Catalunya. ACCIO. Generalitat de Catalunya), encapçalades per les provinents d'Alemanya, França, els Estats Units i el Japó.

Amb una notable exportació de béns (al voltant del 50 % del PIB va a fora de Catalunya) és, com s'ha dit, a la vegada sectorialment força diversificada (químic, automòbil, béns d'equipament, agroalimentari...).

La consolidació del sector industrial i de l'exportació com a eixos centrals de l'economia catalana implica potenciar els sectors més intensius en tecnologia (actualment representen només l'11 % del total d'exportacions industrials) i reduir el pes dels que es sustenten en tecnologia madura i, per tant, en procés de substitució o bé en serveis i activitats que fonamenten la seva competitivitat en salaris inapropiats per a una societat avançada i moderna.

- 3) Que malgrat la inexistència d'instruments idonis, Catalunya presenti uns resultats excel·lents en l'àmbit de la recerca bàsica (quarta posició dins l'Espai Europeu de Recerca), amb una important xarxa d'entitats, algunes d'elles de primer ordre mundial (Institut Català de Fotònica, Centre de Regulació Genòmica, Institut Català d'Investigació Química...) ens permet afirmar que la pertinença a un sector estratègic com el de l'economia del coneixement està ben enfocada. Per la seva importància cal de tota manera ser molt conscients de les debilitats i amenaces que graviten sobre el sector, entre les quals la limitació de recursos (vital en la fase inicial dels projectes), la insuficient incorporació del coneixement que es genera a l'empresa i la inadequació dels models de governança (condicionats per una visió publicoadministrativa de la gestió) en serien les més rellevants.

Tot i les limitacions esmentades, el sector globalment considerat presenta una enorme potencialitat i, molt especialment, alguns dels subsectors que l'integren. A títol d'exemple, el de la biotecnologia compta amb més de 1.000 empreses i aporta més del 7 % del PIB de Catalunya (dades de BIOCAT 2017).

Cal també ressaltar l'empenta de les empreses innovadores creades en el sector digital i tecnològic (empreses emergents) que situa Catalunya i singularment Barcelona com un dels pols més importants del sud d'Europa en aquest camp (el volum d'inversió canalitzat el 2017 ha estat el quart més important d'Europa).

- 4) El model europeu d'estat del benestar constitueix, de la mà bàsicament de la salut i l'educació, un element indestruïble de les seves economies. La cobertura pública d'aquests serveis, amb una participació important en els pressupostos públics i també en el PIB, converteixen les polítiques públiques sectorials en agents actius de la competitivitat i equitat del sistema econòmic. Els resultats del model a Catalunya són equiparables als obtinguts en els països més desenvolupats del nostre entorn, tot i dedicar-hi menys recursos i haver sofert reduccions importants com a conseqüència dels ajustos pressupostaris derivats de la crisi. Els bons resultats, que han estat determinants per a la cohesió social, necessitaran per projectar-se al futur una adaptació del model (inspirat en la col·laboració publicoprivada) i un increment dels recursos que permetin retribuir l'esforç efectuat pel conjunt del sistema en aquests anys de restriccions pressupostàries. En aquest sentit, en el camp de la sanitat la incorporació de tecnologia i de processos d'alta complexitat amb impacte directe en la salut i el benestar de la població representen un clar factor de risc pel sistema si vol mantenir en el futur els seus notables resultats.

“*Amb polítiques, instruments públics i ambició del conjunt de la societat tot indica que l'economia catalana està en condicions d'afrontar i superar els grans reptes de futur i millorar, per tant, els seus nivells de benestar.*”

L'important xarxa d'universitats (majoritàriament públiques) amb una destacable aportació científica i d'institucions hospitalàries (també majoritàriament públiques i concertades que comparteixen el sector amb entitats privades) amb una rellevant tasca assistencial i de recerca asseguren en aquest àmbit estratègic, sempre que s'assumeixi el repte de la seva adaptació a un entorn competitiu i disruptiu, una posició a l'altura dels països més avançats del model europeu.

- 5) Altres sectors presenten grans potencialitats o bé han fet un important esforç de modernització, tot i moure's aquests darrers en un entorn inestable. A títol d'exemple del primer grup, en destacaríem el sector logístic, que amb una adequada política d'infraestructures (el corredor Mediterrani com a més emblemàtica) permetria aprofitar la privilegiada situació geogràfica de Catalunya. L'endarreriment d'aquesta infraestructura pot arribar a limitar l'expansió dels ports de Barcelona i Tarragona (que tenen unes taxes de creixement de les més altes d'Europa) i condicionar a Catalunya la consolidació d'un sector logístic de primer ordre. En l'àmbit de les infraestructures és altament preocupant que l'aeroport de Barcelona (amb més de 50 milions de passatgers i gestió centralitzada a AENA) voregi la saturació i en conseqüència perdi qualitat de servei i es vegi afectada la seva competitivitat. Pel que fa al segon grup, cal assenyalar el sector financer que, tot i que actualment el seu pes es correspon de fet amb el de l'economia catalana, hauria de reforçar-se i adaptar-se als grans canvis que el transformaran en els pròxims anys. L'efecte conjunt, per un cantó, de l'aparició de nous intermediaris financers i de la concentració d'entitats financeres per l'altre l'obligaran a superar reptes d'enorme importància que han de permetre disposar d'un sector bàsic implicat en el desenvolupament de l'economia catalana. El sector primari cal admetre que no ha vist recompensat fins ara l'esforç de modernització de les explotacions i que segurament hauria d'enfortir de cara al futur el seu poder de negociació.

Amb polítiques, instruments públics i ambició del conjunt de la societat tot indica que l'economia catalana està en condicions d'afrontar i superar els grans reptes de futur i millorar, per tant, els seus nivells de benestar.